

Lutherläsaren 89

Öpprop

Kära lutherläsare!

LUTHERLÄSAREN HAR UTKOMMIT MED 3-5 NUMMER varje år sedan Reformationsdagen 1993. Det finns ingen prenumerationsavgift utan detta har varit möjligt genom era frivilliga bidrag till Lutherläsarna rf. samt kollektor vid möten och gudstjänster:

UPPLAGAN ÄR FÖR NÄRVARANDE litet över 300 tryckta exemplar. Därtill finns Lutherläsaren sedan nummer 77 på nätet på adressen www.lutherlasaren.net. En tryckning plus postning av ett nummer (tryckeriet Grano) kostar ca 800€. Det betyder att ett bidrag på 10€ från varje mottagare av Lutherläsaren skulle trygga ett års utgivning. Du får värdefull läsning och möjliggör samtidigt att evangelium når andra!

Lutherläsarnas styrelse och Lutherläsarens redaktion

Saajan tilinumero Mottajaren kontonummer		IBAN FI0820261800007290	
Saaja Mottajare		BIC NDEAFIHH	
Maksajan nimi ja osoite Betaltarens namn och adress		OBS! Numera finns endast ett konto. Betalingar från Nordiska länder bör kunna ske enkelt med ovanstående information.	
TILISIIRTO. GIRERING		Vittenumero	
Allekirjoitus Underskrift		Ref. nr	
Tilillä mo Från konto nr		Gåva	
		Eräpäivä Förlöpdag	
		Euro	
		€	

Maksu välitetään saajalle maksuenvälityksen ehtojen mukaisesti ja vain maksajan ilmoittamaan tilinumeroon perusteella.
Betalingen förmedlas till mottajaren enligt villkoren för betalningsförmedling och endast till det kontonummer som betaltaren angivit.

INNEHÅLL

UPPROP. En vädjan om ekonomiskt bidrag åt Lutherläsaren. Lutherläsarnas styrelse och Lutherläsarens redaktion.....	2
LEDAREN. <i>Luthersk äktenskapsteologi</i> Av Kristian Norrback.....	5
TREDJE SÖNDAGEN I ADVENT <i>Bered väg för konungen.</i> Matt. 11:2-11. Av Ingemar Klemets.....	13
LUTHER OM MATT. 11:2-10. Texten utvald och översatt av Kristian Norrback.....	19
LUTHER OM PS. 23. Del 5a. Texten utvald och översatt av Tord Carlström.....	25
SAMTIDEN UNDER LUPPEN. Analys av kyrkliga och samhällliga företeelser i vår samtid. Kommentarer av.....	
Boris Sandberg, <i>Liturgiska experiment – spåren leder till Berlin</i>	30
Otto Granlund, <i>Missionsstiftet medlem i ILC</i>	36
LUTHER OM Jes. 9:6. Texten utvald av Markus Engström, ur andaktsboken, Spis och föda (1978), s. 80-81.....	38
REDAKTIONSROUTAN.....	Bakpärmen
PÄRMBILDEN: <i>En förkunnande Johannes Döparen</i> (t ex Mark. 1:4-8).	

LUTHERLÄSAREN

NR 89 - DECEMBER 2018

Luthersk äktenskapsteologi

Av Kristian Norrback

Den finländska riksdagen beslöt i december 2014 om ändring av Äktenskapslagen för att möjliggöra "samkönade" äktenskap (101 röster för ändringen, 90 mot) och lagen trädde i kraft i mars 2017. Under en rad år har det blivit mer och mer tydligt hur delad folkkyrkan är i fråga om äktenskapet. Det finns krafter som driver "samkönade" kyrkliga vigslar, och på motsatt sida en klar övertygelse om att äktenskapet är ett förbund mellan man och kvinna.

Lutherläsaren 71 (maj 2014, finns på www.lutherlasaren.net), "Äktenskapet har Guds ord för sig", presenterade **Luthers vigsselformulär** före riksdagens beslut.

Lutherläsaren 74 (januari 2015), "Äktenskapslagen II", behandlade följande skede i frågan.

Senaste ledare (LL88, i september), "Äktenskapet i Bibeln och kyrkomötet 2018", återgav en del av **bibelanvändningen** å ena sidan i ombudsinitiativet (1/2017) i kyrkomötet om "utvidgning av äktenskapsbegreppet" (= kyrkan börjar viga samkönade par), och å andra sidan hos majoriteten av *Konstitutionsutskottet* (KU), som gav sitt betänkande (1/2018) i maj 2018, som avvisade initiativet.

Initiativet försöker inte bara hänvisa till bibeltexter utan hänvisar också till **luthersk äktenskapsteologi** som stöd för förändringen. Man menar att reformationens tankar, rätt förstådda, skulle stöda den eftertraktade "utvidgningen".

KU ger en egen översikt av luthersk äktenskapsteologi (s. 30-32) och indelar argumenten för och emot "utvidgningen" med hjälp av tre frågor:

1) Är äktenskapet "adiafora" (något som inte har en avgörande läromässig betydelse i kyrkan)?

2) Är äktenskapet en "världslig ordning" (som kunde ändras utan läromässiga konsekvenser i kyrkan)?

Och **3) Kräver "kärleken till nästan" att kyrkan ändrar sitt äktenskapsbegrepp?**

Vi försöker här återge argumenten för (genom initiativet) och emot (genom KUs majoritet) utgående från äktenskapsteologin.

Majoriteten av KU ifrågasätter att ombudsinitiativet ger en korrekt bild av den lutherska äktenskapsteologin. En rad lutherskrifter räknas upp i betänkandet som källor (det gläder en lutherläsare):

Augsburgska bekännelsen och dess *Apologi* (1530, Melanchthon som huvudförfattare);

Stora katekesen (1529) – dessa tre är sådana *bekännelse-skrifter* som Kyrkolagen 1:1 hänvisar till;

Luthers *predikningar* om äktenskapet (1519, 1522, 1530);

Om kyrkans babyloniska fångenskap (1520);

Luthers *kommentarer till 1 Kor* (1522) och *1 Mosebok* (1530-talet);

Luthers *vigsselformulär* (1529) (refererat i LL71).

1) Är äktenskapet "adiafora" i luthersk teologi?

När initiativet hänvisar till "adiafora" kunde man tro att tanken är att "utvidgningen" (samkönade par kan vigas i kyrkan) inte har läromässig betydelse, och därför enkelt kunde godkännas. Men en brokig samling argument står under rubriken "adiafora".

Dels anser initiativtagarna att äktenskapet inte är en "frälsningsfråga" och att kyrkomötet därför skulle ha fria händer i frågan.

Å andra sidan ser några det som att kyrkan utesluter sexuella minoriteter om hon inte viger dem, och det ses som en fråga hörande till "evangelii lära".

För det tredje finns tanken att eftersom reformatorerna mest angrep katolska kyrkans celibattvång för präster och munkar, så kunde tanken föras vidare till att celibatkrav för homosexuella skulle vara fel på ett motsvarande sätt idag (!). Därtill påpekas att vigsselfrågan som en "praktisk" fråga inte borde tillåtas att splittra kyrkan – *ändå är det precis vad initiativtagarna håller på att göra!*

Termen "adiafora" definieras i *Konkordieformeln X* som "en del ceremonier ... som varken är påbjudna eller förbjudna i Guds ord", speciellt eventuella eftergifter som evangeliska församlingar kunde göra för Rom "i tider av förföljelse". Den speciella

användningen passar inte särskilt bra för initiativtagarnas syfte, att få en kontroversiell "utvidgning" godkänd i kyrkomötet. Den stupar på Konkordieformelns ord "*Om under be-teckning och sken av utvärtens likgiltiga ting saker framställas, vilka dock i grunden strida mot Guds ord, så är dessa icke att anse som sådana [adiafora]*" (SD X, SKB s. 652).

Majoriteten av KU skriver starkt här: "äktenskapssynen och frågan om vem som vigs [är] inte en adiaforafråga, eftersom bibelordet och bekännelseskriterierna tydligt lär att äkten-skapet består av en man och en kvinna och eftersom Bibeln klart tar avstånd från sexuellt umgänge mellan personer av samma kön. ... Ur detta perspektiv handlar konflikten om Bi-belns auktoritet och om man löser frågan så, att kyrkan mot trosgrund går med på vigsel, trasar man sönder kraven på att kyrkans lära och bekännelse ska grunda sig på Bibelns aukto-ritet". "Adiaforafrågan" är alltså här en bibelfråga.

2) Är äktenskapet en världslig ordning (som kyrkan inte har någon lära om)?

Initiativet vill placera äktenskapet inom en sfär där männi-skans förnuft har mandat att fälla etiska omdömen – tydligen utan hinder av enskilda bibelord. Förnuftet skulle alltså ha auktoritet att fastslå kyrklig samkönad vigsel som något gott för medmänniskan. Här är begreppen föränderlig-oföränderlig centrala för initiativet. Är äktenskapet mellan man och kvinna oföränderligt? Här försöker man göra en analogi: sta-ten (en av de tre grundstorheterna hushåll, kyrka, stat) har förändrats sedan 1500-talet, till exempel från envælde till de-mokrati. Då bör man kunna tänka sig en "utveckling" av äkt-enskapet genom historien från heterosexuellt till samkönat. Det kallas bland annat för Guds "dynamiska skapelse" (!).

En "höjdare" från initiativtagarnas sida är, när det att hävda "normativa modeller" gällande äktenskapet kallas för "ärans teologi" i motsats till korsets teologi! Inledningen till Luthers vigselformulär (se LL71 s. 3ff) kunde vid första påseende tas som stöd för ett resonemang om äktenskapet som en "världslig ordning": "Eftersom bröllop och äktenskap är en världslig sak passar det inte för oss andliga eller kyrkotjänare att ordna eller bestämma något i det, utan vi ska låta varje stad och land ha sina bruk och seder som de står", skriver Luther. En aktuell tillämpning skulle då vara landet Finland som år 2014 beslöt om samkönade äktenskap.

Inledningen fortsätter: "Men om man ber oss välsigna brudparet utanför kyrkan eller i kyrkan, eller be över dem, eller också viga dem, så är vi skyldig att göra det." Så följer Luthers vigselformulär som han understryker är lokalt (i Wittenberg) och att ingen ska känna sig bunden av just det formuläret. Här kanske initiativtagarna ville ropa "Hej!" och ta Luther (!) som borgesman för "utvidgningen": han säger ju att varje "land" får ha sina giftasseder, och att kyrkan sedan är skyldig att välsigna och viga, om man ber om det!

Men åter till ordningen: Luther talade om den "naturliga" dragningen mellan man och kvinna, och formuläret innehåller nästan alla bibelord som har debatterats i den här frågan: Mark. 10:9, 1 Mos. 2, Ef. 5 (patriarkalisk familjesyn!), 1 Mos. 1:27, och 1 Mos. 3 (Guds ord till kvinnan respektive mannen). Om Luthers syn vore att äktenskapet i allt väsentligt är en "världslig ordning" (som landets "råd" fritt kan definiera som till exempel samkönat), hur får han då ihop ett vigselformulär som väsentligen består av bibeltext?

Den avslutande bönen över paret om Guds beskydd mot att äktenskapet skadas eller fördärvas framstår närmast som profetisk:

”Herre Gud, du som har skapat man och kvinna och bestämt dem för äktenskapet, därtill välsignat dem med livsfrukt, och däri avbildat din älskade Sons, Jesu Kristi, och kyrkans, hans bruds, mysterium: Vi anropar din botenlösa godhet om **att du inte låter denna din skapelse, ordning och välsignelse skadas eller fördärvas, utan nådigt bevarar den i oss** genom Jesus Kristus, vår Herre, amen” (bönen citeras även i KUs betänkande).

KUs majoritet säger på den här punkten: “äktenskapet [har] en oföränderlig kärna som är gudomligt instiftad. Till denna kärna hör makarnas kön och uppgiften att bli ett kött, vara fruktsamma, föröka sig och uppfylla jorden, och den är förknippad med välsignelse. Även om man kan förstå fruktbarhet och förökelse i äktenskapet i andlig mening är den bokstavliga betydelsen den primära, och den utvidgade betydelsen ska inte användas för att kullkasta den bokstavliga” (s. 36).

3) Kräver ”kärleken till nästan” att kyrkan ändrar sitt äktenskapsbegrepp?

Under ovanstående fråga försökte initiativtagarna ”öppna” för ”utvidgningen” genom att placera äktenskapet inom ”världslig ordning” (dit specifika bibelord inte når) samt föra tanken på ”utveckling” och ”dynamisk skapelse” genom tiden (varför specifika bibelord kan bli antikverade). Nu kombineras detta med kärleken till nästan som grundprincip i luthersk etik, sammanfattad i Gyllene regeln **”Allt vad ni vill att människorna ska göra mot er ...”** När vi alltså sätter oss i den

homosexuellas situation kräver nästankärleken kyrklig vigsel. Initiativet säger till och med att i annat fall "homosexuella förtrycks och utestängs".

Här finns också ett udda historiskt argument: eftersom lutherska kyrkan redan godkänt skilsmässor och omgifte "till och med mot Jesus befallning" (!) (s. 37), så bör "utvidgningen" vara möjlig nu. Menar man alltså att om ett tidigare kyrkobelut är "mot Jesus befallning" – så är det bara att fortsätta på den inslagna vägen? Finns det trots allt en insikt om att "utvidgningen" går emot Jesu ord?

Majoriteten av KU svarar: "Kriterierna för kärleken till nästan är närmare kopplade till Bibelns explicita undervisning, eftersom Bibelns undervisning också fungerar som kriterier för vad som är det bästa för vår nästa och motsvarar det goda liv Gud vill för oss ... Därför ska kyrkan hålla fast vid sitt nuvarande äktenskapsbegrepp. Vad gäller frågan om kärleken till nästan och utövande av sexualitet i förhållanden förutsätter Bibeln celibat också av en heterosexuell person som inte lever i ett äktenskap." (s. 37)

Det bör också sägas att de många frågor som nämnts också berör utsatta människors identitet. Syftet är naturligtvis inte att försvåra de medmänniskornas situation, utan att om möjligt bidra till vägledning.

Detta är nu ett plock ur det 52 sidor långa och snåriga Betänkandet. Majoriteten av KU ställde sig alltså avvisande till initiativet, och kyrkomötet förkastade alltså initiativet i maj 2018. Biskop Björn Vikström, som varit aktiv i vigselfrågan, tackar för sig i Borgå och övergår till tjänst i Åbo akademis fakultet för humaniora, psykologi och teologi. Ny biskop ska väljas i vår. När detta läses i december har nya förtroendevalda valts i folkkyrkans församlingar. Valdeltagandet blev

litet mindre än för fyra år sedan. Kommentarererna har försiktigtvis talat om "liberala" och "konservativa". Församlingarna kommer i februari 2020 att välja de 64 lekmannaombuden i kyrkomötet, prästerna väljer 32 prästombud. Troligen väntar nya turer i vigselfrågan.

Det som var från begynnelsen, det vi har hört, det vi med egna Ögon har sett, det vi har skådat och rört med våra händer, om detta vittnar vi: Livets Ord. Livet har uppenbarats, vi har sett det och vittnar om det och förkunnar för er det eviga livet, som var hos Fadern och uppenbarades för oss. Det vi har sett och hört förkunnar vi för er, för att också ni ska ha gemenskap med oss. Och vår gemenskap är med Fadern och hans Son Jesus Kristus. Detta skriver vi för att vår glädje ska bli fullkomlig (1 Joh. 1:1-4).

OM GUD SÅ VILL får vi åter en jul nåden att uppleva dess smaker och dofter tillsammans med nära och kära, samt inte minst med Herren Jesus genom Hans julevangelium.

Men ännu ser, hör eller vidrör vi inte Livets Ord och Guds Son, vår Frälsare, i egen hög person med våra naturliga sinnen, likt Hans lärjungar fick göra. Ännu är Herren Jesus Kristus dold för våra ögon, öron och händer.

Och ändå är Han det inte.

Genom de ord som Guds apostlar och evangelister har förmedlat åt oss kommer Jesus också till oss, för att ge oss frid med Gud. Och genom tilliten till Bibelns evangelium om Jesu död och uppståndelse för världen, ser, hör och gläds vi över att Jesus är även vår personlige, segerrike Frälsare, Herren över liv och död.

Genom Herrens heliga nattvard får vi t.o.m. riktigt fysiskt vidröra Jesu Kristi sanna kropp och blod. Vi får äta och dricka Hans sanna kött och sanna blod genom välsignat bröd och vin, och så förenas med vår käre, trofaste Frälsare som aldrig mer dör, utan lever för evigt.

Men låt oss därför besöka de tillställningar där Guds ord och sakrament förkunnas rent och rätt, för just där möter himlen jorden, som på den första julnatten i Betlehem.

Vid dessa tillfällen tilldelas vi den yppersta julgåvan av alla: gemenskapen med Gud Fadern och Sonen och den Helige Ande, och den inbördes gemenskapen Guds barn emellan. Amen. - Markus Engström -

Tredje sönda- gen i advent

Bered väg för konungen

Av Ingemar Klemets

Johannes fick i fängelset höra talas om Kristi gärningar. Han sände då bud med sina lärjungar och frågade honom: "Är du den som skulle komma? Eller ska vi vänta på någon annan?" Jesus svarade dem: "Gå och berätta för Johannes vad ni hör och ser: Blinda ser, lama går, spetsälska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap. Sallig är den som inte tar anstöt av mig." Jesus vittnar om Johannes När de hade gått, började Jesus tala till folket om Johannes: "Vad gick ni ut i öknen för att se? Ett strå som vajar för vinden? Om inte, vad gick ni

ut för att se? En man klädd i fina kläder? Nej, de som har fina kläder finns i kungapalatsen. Så vad gick ni ut för att se? En profet? Ja, jag säger er: en som är mer än profet. Det är om honom det står skrivet: Se, jag sänder min budbärare framför dig, och han ska bereda vägen för dig. Jag säger er sanningen: Bland dem som fötts av kvinnor har ingen trätt fram som är större än Johannes Döparen. Men den minste i himmelriket är större än han. (Matt. 11:2-11).

Kapitel 11 och 12 i Matteus evangelium skildrar hur Guds rike och dess representanter mötte ett växande motstånd. Johannes Döparen blev fångslad. Han hade varit frispråkig och modig nog att inte huka för de högt uppsatta i samhället. Han hade påpekat för kung Herodes att det inte var tillåtet för honom att ha en

kärleksaffär med sin brors fru. Johannes hade tagit till lagens storslägga. Herodes hjärta var dock hårt som sten och den kraftiga rekylen lät inte vänta på sig. Jesu förutsägelse om att hans efterföljare skulle vara som får bland vargar (Matt. 10:16) fick snabbt sin tillämpning.

Att Johannes Döparen blev fångslad hade följdverkningar för Jesus, som drog sig undan till Galiléen (Matt. 4:12). Johannes själv och hans lärjungar påverkades också, men vem som påverkades och hur mycket har bibelforskare tolkat olika. Tvivlade Johannes själv eller hans lärjungar på att Jesus var Messias? Johannes sände en delegation till Jesus med frågan om han var den som skulle komma eller inte.

Bibelkommentatorn **R. C. H. Lenski** menar, att det faktum att Johannes frågade Jesus, visade att han trodde på honom och var ivrig att höra mer från honom. Johannes

fråga kan ha varit föranledd av att han kämpade med något i sin tro gällande Jesus som Messias. Gud hade uppenbarat för honom att Jesus var Guds Son och Guds Lamm, som tar bort världens synd. Jesus skulle utföra Messias gärningar, både de som uttryckte nåd (***Han ska döpa er i den helige Ande och eld***, Matt. 3:11) och de som uttryckte dom (***Han har sin kastskevel i handen, och han ska rensa sin tröskplats***, Matt. 3:12).

När Johannes i sin fångenskap nåddes av nyheterna om Jesu verksamhet, menar Lenski att han blev konfunderad över att Jesu gärningar uttryckte idel ädel nåd, men att inga hugg hördes från domens yxa. Hur kom det sig? Skulle någon annan komma för att döma?

Jesus svarade genom att hänvisa till profeten Jesajas (35:5-6, 61:1) profetior om Messias: ***Blinda ser, lama går, spetälska blir rena,***

döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap.

Det sista citatet kan utgående från grundtexten över sättas med att de fattiga 'blir evangeliserade'.

Det Jesus gjorde var t.o.m. mer än det som profeterna förutsagt om Messias, t.ex. när döda uppstod. Jesus gjorde under som hjälpte människorna med deras vardagliga bekymmer, men framförallt fick de möta Guds Lamm, som tar bort världens synd.

Men Jesus nämnde inget om domen, om hämnd och vedergällning, som också räknas upp i Jes. 35:4. Frågan om domen fick Johannes lämna i händerna på Jesus. Därför avslutade Jesus sitt svar med att höja ett varningens finger: **Sa-lig är den som inte tar an-stöt av mig.** Jesus ville uppmana Johannes att inte haka upp sig på om några bitar i Messias uppgifter ännu saknades. Tids nog skulle de

komma. Istället skulle han fokusera på och vara nöjd med det Jesus just då gjorde som Messias.

Jesus frågade sina samtida vad de egentligen sökte när de kom ut i öknen där Johannes Döparen verkade. Den frågan har anknytningspunkter till adventstidens budskap som förberedelsetid inför julen. Konkurrenten om själarna är hård. Vad söker vi innerst inne, vad fokuserar vi på, vad värderar och prioriterar vi i våra liv idag? **Allt som är i världen – köttets begär och ögonens begär och högmod över livets goda – det kommer inte från Fadern utan från världen. Och världen och dess begär förgår, men den som gör Guds vilja består för evigt** (1 Joh. 2:16-17).

Slutorden i de evangelieverser vi stannat inför berör ämnet storhet, att vara eller bli stor. Vi vet inte hur Johannes lärjungar påverkades av att deras lärofader hamnade i fångelse. Kanske hade de

förväntat sig framgång med Andens vind som fyllde seglen. Stora folkskaror hade ju samlats kring Johannes. Men så kom motgången: Fängelse. Död och martyrium skulle ännu komma.

Kunde det vara så att Johannes ändå begått ett fatalt misstag som äventyrade hela projektet? Hade Johannes inte ändå varit för hård? Deras farkost hade rivna segel och verkade inte längre segla framåt, snarare bakåt. Storhetstiden verkade vara förbi.

Jesus bekräftade Johannes som profet. Johannes var ingen vindflöjel som drevs hit och av populismens vindar, han var inte 'ett strå som vajar för vinden'. Nej, han var fängslad därför att han inte kompromissade beträffande ett av Guds bud.

Jag vill i detta sammanhang citera några ord av **G. A. Danell** i predikosamlingen Hör Herrens Ord som utkom 1973, men fortfarande är rykande aktuella: "Det värsta

som kan hända kyrkan är att hon anpassar sig efter denna världen, börjar söka människors gunst, söker göra sig populär. För att göra det måste hon tuga med ganska mycket i Guds ord. Hon måste upphöra med att predika Guds lag. Hon måste sluta tala om synd. Hon får inte längre angripa vare sig enskilda synder eller allmänna folksynder. Hon får inte heller tala om domen eller de eviga straffen, ty ingenting uppväcker människors hat så som en förkunnelse som varnar för att gå evigt förlorad. / Inte heller får kyrkan då som Johannes Döparen visa på Guds Lamm som borttager världens synder, ty världsmänniskor vill inte höra talas om synder och därför inte heller om frälsning. / Om nu kyrkan och prästerna, för att nå bättre kontakt med människor och vinna deras bevägenhet, tonar ner och förändrar evangeliet till ett allmänt tal om hjälpsamhet och hygglighet, en viss, inte alltför betungande moral, då innebär

det att hon inte längre har placerat ljuset på ljusstaken och saltet mister sin sälta.”

Man har genom kristendomens historia satt de kristna i fängelse, torterat och hotat, avrättat och försökt utplåna budskapet om synd och nåd, barmhärtighet och försoning i Jesus Kristus. Men det har inte lyckats. Tvärtom. Ofta har det blivit som när man försöker utrota en stor asp i skogen genom att såga av den vid roten. Efter en tid skjuter tiotals, hundratals nya skott fram. Livskraften söker nya vägar och kan inte utrotas.

Enligt Jesus var Johannes den störste bland profeter, eftersom han fått bana väg för Jesus. Johannes hade också sagt att han själv skulle bli mindre och Jesus större. Det är varje predikants, varje kristen fostrares uppgift att leda människor till Jesus och inte till sig själv och sina egna funderingar. När skarorna glesnade kring Johannes blev han inte bitter eller avundsjuk,

utan gladdes över att den som var mycket större än han blev känd, trodd och älskad. Jesus bekräftade alltså Johannes som den störste bland profeter.

Ändå är, enligt Jesus, den minste i himmelriket större än Johannes! Jesus vänder sig till sist till sina åhörare, till dem som då och nu lyssnar till honom i tro. Senare i Matteus evangelium säger Jesus: ***Men saliga är era ögon som ser och era öron som hör. Jag säger er sanningen: Många profeter och rättfärdiga längtade efter att få se det ni ser, men fick inte se det, och höra det ni hör, men fick inte höra det*** (Matt. 13:16-17). Vi kristna i Nya Testamentets tid har nåtts av hela Guds uppenbarelse.

Gud har velat och vill komma i kontakt med oss människor. Gud har ett budskap till oss annorlunda än det vi själva kan tänka om Gud. Gud har velat säga något och han har sagt det. Allt

det väsentliga, det viktiga, vad Gud haft på hjärtat finns nertecknat i Bibeln. Paulus säger att hela Skriften är ingiven av Gud (2 Tim. 3:16), Guda-andad. Jesus Kristus är Guds Son och Guds Lamm som borttar världens synd. Han skall komma igen för att döma levande och döda. Vi är beredda inför hans återkomst när vi lever i omvändelse och tro.

1. O HERRE GUD LÅT NÅDENS ORD / förjaga otron från vår jord! / Fräls själarna ur Satans gap, / gör slut på Sions fångenskap!

2. RYCK BORT MED NÅDENS GUDAKRAFT / vartenda rov den onde haft, / och värna med ditt fasta ord / din egen återlösta hjord!

3. O JESUS GOD, DU HAR NU HÖRT / vår bön som vi till dig framfört. / Du står med oss och främjar visst / ditt eget verk, o Jesus Krist.

4. TY SJÄLV DU ÅT DIN LILLA HJORD / försäkrat i ditt helga ord, / att Fadern vill att vi skall få / i himlens glädje sist ingå. SH 92:1-4

Text: Fredrik Gabriel Hedberg
Melodi: Okänd

Lutherska samlingar vårterminen 2019

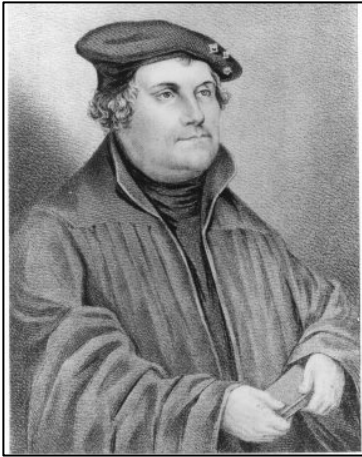
13.1.2019 kl. 16. Gudstjänst hos Inge-May Malmberg i Lovisa (Chiewitzgatan 4-6 B 11). Pastor, *Markus Engström*.

10.2. kl. 16. Gudstjänst hos Sonja Nikander i Lovisa (Chiewitzgatan 8 A 4). Pastor, *Tord Carlström*.

10.3. kl. 16. Gudstjänst hos Helge och Sirkku Hildén i Sibbo (Boxvägen 191). Pastor, *Markus Engström*.

7.4. kl. 16. Gudstjänst hos Bengt Malmberg och Gun-May Cedergren i Lovisa (exakt adress fastställs senare). Pastor, *Tord Carlström*.

KOLLA ANNONSERINGEN även på Lutherläsarens hemsida, www.lutherlasaren.net

Luthers an- teckningar till Matt. 11:2–10¹

Johannes fick i fångelset höra talas om Kristi gärningar. Han sände då bud med sina lärjungar och frågade honom: "Är du den som skulle komma? Eller ska vi vänta på någon annan?" Jesus svarade dem:

"Gå och berätta för Johannes vad ni hör och ser: Blinda ser, lama går, spetska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap. Salig är den som inte tar anstöt av mig." När de hade gått, började Jesus tala till folket om Johannes: "Vad gick ni ut i öknen för att se? Ett strå som vajar för vinden? Om inte, vad gick ni ut för att se? En man klädd i fina kläder? Nej, de som har fina kläder finns i kungapalatsen. Så vad gick ni ut för att se? En profet? Ja, jag säger er: en som är mer än profet. Det är om honom det står skrivet: Se, jag sänder min budbärare framför dig, och han ska bereda vägen för dig." (Matt. 11:2-10).

¹ År 1538 trycktes Luthers "anteckningar till Matt. 1—18". De var ursprungligen avsedda endast för hans vän *D. Hieronymus*

Weller (1499—1552) men trycktes utan Luthers vetskap.

St. Louis-utgåvan VII, 119—123.

Texten handlar om hur Johannes föraktas. Det första, hur Kristus svarar Johannes' lärjungar, det står det tillräckligt om i postillorna [*Huspostillan, Kyrkopostillan*, 3 söndagen i advent], här visar vi bara på hur Kristus uttrycker sitt missnöje med orden **"Vad gick ni ut i öknen för att se?"** Det är som om han skulle säga: Här har ni en predikant. Men vad ni anser om honom, det märker man lätt. Ni går ut för att höra honom, och om han ville tala som ni önskar så vore han en fin predikant. Om han vore ett "strå" [1917: "rör"], det vill säga med föränderlig lära, som ert hjärta är, då skulle ni tro på honom. Om han vore en smickrare och lismare, liksom **klädd i fina kläder**, då skulle ni gilla honom. Om han skulle lära att Kristus inte kommit än, utan kommer i framtiden, och om han förnekade mig, som är en så obetydlig människa, och sade att jag inte är

Kristus, då skulle ni lyssna till honom. Men eftersom han inte gör det så rynkar ni på näsan och säger: Å, vem är han? Har han ingenting mer att komma med? Men jag säger er: Sådan är han inte. Han är **"ängeln, sänd före mig"** (Mal. 3:1). Det behandlas utförligare i postillorna.

Härmed visar han oss tre slag av predikanter. Till det första slaget hör dem som sätts i rörelse av varje vindpust, som Paulus säger i Efesierbrevet: **"Då är vi inte längre barn som kastas hit och dit och dras med av varje vindkast i läran"** (Ef. 4:14). Likaså Syrak: *Kasta icke säd vid vilken vind som helst, och gå ej på vilken stig som helst; så gör den tvetungade syndaren* (Syr. 5:9). Det är de som det ständigt **kliar i öronen på** efter något nytt (2 Tim. 4:3), som vämjens vid det som har lärts ut en gång, och som tar emot allt. Så trodde vi på alla drömmares läror under påvedömet – bara de var

nya. Och nu, när evangelium har kommit, har sakramentarierna och vederdöparna uppkommit. Världen är **ett hav som inte kan vara stilla**, utan ständigt brusar och rörs av vågorna som oupphörligt stiger och faller (Jes. 57:20). Men jorden och en klippa står oövervinnelig och orörligt fast mot vågorna som slår in men faller tillbaka i sig själva.

Till det andra slaget hör de som predikar för gunst och människors gillande. De kan hålla ut rätt länge, det vill säga så länge gunsten och gillandet varar. Dit hör judarna med sina människostadgar, och papisterna med sina läror. De hänger sig fast, inte för att det de lär är sant, utan för att det passar kungarna och de mäktiga i världen. De gör det inte på grund av en inre rörlighet i hjärtat eller för att det "kliar", som den första sorten, utan de är fångade av helt enkelt den yttre vinsten och sysslan och äran. Det är **"de**

som har fina kläder i kung-apalatsen."

Till det tredje slaget hör de som på allvar vill vara fromma, och som i likhet med den andra gruppen, håller ut länge. Men de far inte efter gunst och vinst, och drivs inte hit och dit som den första gruppen, utan strävar efter att med gott samvete bli rättfärdiga genom gärningarna. Detta är de verkheliga som försöker bli frälsta genom sin förtjänst utanför Kristus. Av dem har det funnits många och finns fortfarande, enligt Romarbrevet: **Jag kan vittna om att de har en iver för Gud, men de saknar den rätta insikten. De känner inte rättfärdigheten från Gud utan försöker upprätta sin egen rättfärdighet, och därför har de inte underordnat sig rättfärdigheten från Gud** (Rom. 10:2-3). Det är de som vill erkänna Johannes bara som en **profet**, men inte som **ängeln som går framför** Kristus, det vill säga,

de vill inte låta visa sig till Kristus, utan vill själva för sig själva vara vägen till Fadern.

Jag säger er sanningen: Bland dem som fötts av kvinnor har ingen trätt fram som är större än Johannes Döparen (Matt. 11:11a).

Kristus predikar nu mot alla tre slagen av predikare, men särskilt mot det tredje slaget. För det första lyfter han upp Johannes' ämbete, nämligen evangelium. För det andra dess frukt, och människorna som hör budskapet. För det första, säger han, ska ni veta, särskilt ni i den tredje gruppen som vill bli rättfärdiggjorda genom lagen, att Johannes överträffar alla som funnits före honom: han står också över Mose och alla profeterna. Därför betyder det ingenting att ni litar på era förfäder eller på profeterna eller på Mose. Här, här, säger jag, har ni den som är

större än alla dessa, det vill säga, han predikar något som är större. Därför bör ni ge plats åt honom och ge honom all ära som ni visat de hit-tillsvarande lärarna, och lyssna till vad han lär. Han undervisar om den närvarande Herren som nu vandrar bland er. Och eftersom Herren är här, bör rimligen alla hans tidigare tjänare träda tillbaka. Summa: Man måste lyssna till Johannes, eftersom han visar på Kristus, och det visandet överträffar all fädernas undervisning, profeternas, Moses, patriarkernas och alla heligas – han undervisar om Kristus, Herren, inte om Mose, tjänaren.

De som förklarar Kristi ord **”Bland dem som fötts av kvinnor”**... som gällande heligheten och högheten i Johannes' *person* – det har man gjort hittills – kan man acceptera, men de har bara skalet, inte kärnan i saken. Kristus talar om högheten i Johannes' offentliga ämbete, som är

ojämförligt större än högheten i hans person. Meningen är alltså: **Bland alla som fötts av kvinnor, har ingen trätt fram som är större**, det vill säga, ingen har varit en förträffligare predikare, som har talat om så stora och så närvarande ting. Han säger inte "Det finns ingen större född av kvinnor", utan: **Bland alla som fötts av kvinnor, har ingen trätt fram som är större**. Betoningen ligger på verbet "trätt fram", inte på substantivet "född". "Trätt fram" betyder i sin tur att träda fram till ämbete och offentlig position. Så har ingen bland alla människor förvaltat ett större och viktigare ämbete än Johannes. Överallt i Den heliga skrift finner man att följande ord betyder att inneha ett offentligt ämbete: **träda fram, stå, sitta, uppstå**. Till exempel: **Många falska profeter ska träda fram** (Matt. 24:11); **mitt ibland er står en som ni inte känner** (Joh. 1:26); **De**

har satt sig på Moses stol (Matt. 23:2); **En stor profet har uppstått bland oss** (Luk. 7:16). Så betyder orden i vår text om Johannes att han har predikat det största av allt, att Kristus är här.

Men den minste i himmelriket är större än han (Matt 11:11b).

Sär gör Kristus undantag för sig själv, och ställer sig före Johannes då han säger **den minste i himmelriket**. Det är en omskrivning för "men jag är större än honom". --- Han använder en bild, "**den minste i himmelriket**", fastän han kunnat säga helt enkelt: jag är större än han.

Över det här stället borde man väl börja en predikan på nytt, hur Kristus är den minste bland alla, eftersom han i sitt liv i handling tjänade alla som var de minsta, när han blev de spetälskas, blindas, lamas, fattigas, dödas och

fördömdas tjänare. Och ännu mer har han i sitt liv blivit allas tjänare med sitt lidande, det vill säga på korset, då han bar alla människors synd, vrede och död. Så säger han: **Jag har inte kommit för att bli tjänad, utan för att tjäna** (Matt 20:28).

Denna tjänstvillighet, i synnerhet hans liv i lidande, har ingen helig människa presterat. Därför är han ensam den minste bland alla och den störste bland alla. **Det att han steg upp, vad innebär det om inte att han också steg ner till jorden?** (Ef. 4:9)

Men om det blir det mer på annan plats.

Martinus Luther

1. ETT HIMMELSKT LJUS I NATTEN / och högstämnd änglasång / bär bud om nåd och frälsning / för världen ond och vrång: / Ett nyfött barn som ligger / bland djuren i ett stall, / är Hjälten som har kommit / att frälsa världen all.

2. OTROLIGT MEN DOCK VERKLIGT: / vår Gud har kommit ner / ifrån sin höga himmel / och själv sig åt oss ger! / I Sonen han oss skänker / sin kärlek och sin nåd. / Hans namn är Friedens furste / och underbar i råd.

3. DU, JESUS, KOM MED GODHET, / men möttes med förakt. / Du övervann vår ondska / blott med din kärleks makt. / Du var din Fader lydlig / och led i ödmjukhet. / Så vann du åt oss frälsning / och evig salighet.

SH 12

Text: Juhani Martikainen
Melodi: Juhani Martikainen

Luthers utläggning av Psalm 23²

Del 5a

Tidigare kallade profeten Guds Ord, eller Evangeliet, gräs, vatten, den rätta stigen, en käpp, en stav. I den femte versen kallar han den ett bord som är dukat för oss, en olja och en bägare som är överfylld. Han tar de här liknelserna av bordet, oljan, och bägaren från judarnas Gammaltestamentliga dyrkan av Gud och säger i praktiken det samma som han sagt tidigare – nämligen att de som har Guds Ord är rikligt försedda med allting till kropp och själ – förutom att här antyder han dessa välsignelser med andra figurer och bilder.

Först presenterar han bilden av bordet på vilket skådebröden alltid skulle finnas (2 Mos. 25:30; 40:23). Och han visar också vad det betyder och säger:

² Översättning från *Luthers Works* vol. 12 sid 147-179 av **Tord Carlström**. Utläggningens inledning publicerades i *Lutherläsaren* 84 (s. 9-26).

Du dukar för mig ett bord i mina fienders åsyn, du smörjer mitt huvud med olja och låter min bägare flöda över (v. 5).

Sär bekänner profeten öppet att han har fiender. Men han säger att han försvarar sig mot dem och driver dem tillbaka på det sättet att Herren har berett ett bord för honom mot just dessa hans fiender.

Är det inte en underbar försvarare? Jag skulle tänka att Han skulle bereda framför honom en stark mur, en stark vall, en djup vallgrav, en rustning och andra vapen och stridsmedel som har att göra med strid, med vilka han kunde vara trygg för sina fiender eller sätta dem på flykt. Men Han bereder ett bord för honom, där han skall äta och dricka och på det sättet besegra sina fiender. Jag skulle också vilja föra krig om man utan fara, omsorg, bekymmer och arbete kunde besegra sina fiender genom att inte göra någonting annat än sitta vid bordet och äta och dricka och vara glad.

Med hjälp av dessa ord, ”Du dukar för mig ett bord i mina fienders åsyn”, vill profeten visa på den stora, utsökta och härliga kraften i det kära Ordet. Det är som om han skulle säga: ”Du, o Herre, skänker mig så många goda ting och föder mig så utsökt och rikligt vid bordet som Du har berett för mig. Det är, Du överöser mig så stort med den gränslösa kunskapen i Ditt kära Ord, att jag genom detta Ord inte endast har invärtes tröst i mitt hjärta, trots mitt ömma samvete, trots synd, dödsångest och Guds vrede och dom, utan genom det blir jag också en så modig och oövervinnlig hjälte att alla mina fiender inte kan segra mot mig. Ju mera rasande och yra och galna de är mot mig, desto mindre bekymrar jag mig för dem; ja, i stället är jag trygg, glad och munter. Och det är sant endast därför att jag har Ditt Ord. Det ger mig sådan styrka och tröst i

närvaro av alla mina fiender, att även när de rasar och gormar mycket häftigt, känner jag mig mera lättad än när jag sitter vid bordet och har allt vad mitt hjärta önskar sig, mat, dryck, glädje, nöjen, musik och dylikt.”

Här skall du höra hur högt välsignat David upphöjer och prisar det kära Ordet, nämligen genom att tala om för oss att med hjälp av det vinner de troende seger över djävulen, världen, köttet, synden, samvetet och döden. När man har Ordet och hänger stadigt fast vid det, måste dessa fiender, som annars är oövervinnliga, ge efter och låta sig tillfångatas. Det är visserligen en underbar seger och kraft, och en stolt och upphöjd stolthet hos de troende, att de kan tvinga och besegra alla dessa till synes allsmäktiga fiender – inte genom att rasa, bita, motsätta sig, slå tillbaka, hämnas, söka råd och hjälp här och där, utan genom att äta, dricka, glädja sig, sitta, vara glad och vila. Allt detta verkas, som vi har sagt, genom Ordet. Ty i Skriften betyder ”äta och dricka” att tro och hålla stadigt fast vid Ordet, och av detta springer fram frid, glädje, tröst, styrka och liknande.

Denna underbara de troendes seger passar inte förnuftet alls. Allting sker här tvärtom. Världen förföljer och mördar alltid de kristna såsom de mest skadliga människorna på jorden. När förnuftet ser det måste det tänka att de kristna dukar under och att deras fiender är överlägsna och segrande. Så handlade judarna med Kristus, apostlarna och de troende och avrättade dem. När de hade mördat eller åtminstone förvisat dem, utropade de: ”Fram för segern! De som har skadat oss kan inte längre förvirra oss. Nu skall vi handla efter eget behag.”

Men när de kände sig som mest säkra, sände vår Herre romarna mot dem, som behandlade dem så fruktansvärt att det

skrämmar en att höra det. Flera hundra år senare gav Han också romarna sin belöning, de som hade dödat många tusentals martyrer i hela det romerska kejsardömet. Han lät staden Rom intas av goter³ och vender⁴ fyra gånger inom några år och slutligen bränd ner och jämnad med marken och lät kejsardömet gå under. Vem segrade nu? Judarna och romarna som hade utgjutit de kära helgonens blod likt vatten? Eller de stackars kristna, som hade blivit dödade likt får som förs till slakt och inte hade något annat försvar och vapen än det kära Ordet?

David talar här inte endast om sin egen person, utan med hjälp av dessa ord visar han hur det går med den heliga kristna kyrkan. Han ger den en lämplig färgsättning och målar en fin bild av den. Inför Gud är den en angenäm grön äng, på vilken det finns rikligt med gräs och vatten. Det är, Guds paradiset och lustgård, smyckad med alla Hans gåvor, och den har Hans obeskrivliga skatt: de heliga sakramenten, det kära Ordet, med vilket den instruerar, styr, ger liv och tröstar Hans hjord.

³ *Goterna* är en av de mest kända germanstammarna under folkvandringstiden. Första gången de omtalas, av *Tacitus* i hans bok *Germania* år 98 e.Kr, är de bosatta i trakten av floden Wislas mynning i nuvarande Polen. [Den gotiske historikern och, enligt vissa källor, biskopen] *Jordanes* [500-talet] hävdade att goterna hade sitt ursprung från en ö *Scandza*, som identifieras med Skandinaviska halvön. Gotiskan är det äldsta välbelagda germanska språket. Källa: wikipedia.

⁴ *Vender* var ett västslaviskt folk som under den tidiga medeltiden (400-500-talet) befolkade områdena mellan floderna Elbe och Saale i väster och Oder i öster. Venderna befolkade även i perioder Holstein och den danska ön Lolland. Källa: wikipedia.

I världens ögon ser det annorlunda ut. Det är en svart, dystert dal, där man varken ser glädje eller nöje, utan endast nöd, ångslan och bekymmer. Djävulen angriper den med all sin kraft på grund av dess skatt. Invärtets torterar han den med sina giftiga, glödande pilar (Ef. 6:16); utvärtets splittrar han den med schismer och angrepp (Rom. 16:17). Och han hetsar sin brud, världen⁵, mot den, som lägger på den elände och sorg genom förföljelse, förtal, hädelse, fördömelse och mord. Det skulle därför inte förvåna om den kära kristna kyrkan, helt skulle utplånas på ett ögonblick genom djävulens och världens stora list och makt. Ty den kan inte försvara sig själv mot sina fiender: de är alltför starka, listiga och kraftiga för det. Så är den, såsom profeten beskriver den här, ett oskyldigt, enkelt, försvarslöst lamm, som varken vill eller kan göra illa mot någon, men är alltid redo inte endast att göra gott utan även lida skada.

Hur kan det då ske att kristendomen, som är så svag, kan motstå djävulens och världens list och tyranni? Herren är dess Herde; därför lider den ingen brist. Han föder och ger den liv andligt och fysiskt; Han håller den på den rätta stigen; Han ger den sin käpp och sin stav som svärd. Men den svingar det inte med handen utan med munnen. Med hjälp av det tröstar den inte endast de ledsna utan sätter också djävulen och alla hans apostlar på flykt, oberoende av hur listigt och slugt de kan försvara sig. Herren har dessutom berett ett bord eller påskalamm för den, i avsikt att utplåna dess fiender helt och hållet när de rasar stort, gnisslar sina tänder mot den, blir galna, vansinniga, rasande och gormande, och kallar till sin hjälp all deras list, styrka och makt. Så kan den kära Kristi

⁵ "Djävulens brud" är ett av Luthers favorituttryck för världen.

brud, sitta ner vid sin Herres bord, äta påskalammet, dricka det friska vattnet, vara glad och sjunga: ”**Herren är min Herde, mig skall intet fattas.**”

Dessa är hennes vapen och gevär, med vilka hon har besegrat och övervunnit alla fiender hittills. Med dessa skall hon också behålla segern till Domedag. Ju mera djävulen och världen plågar och torterar henne, desto bättre klarar hon sig. Ty hennes förbättring och tillväxt kommer av förföljelse, lidande och död. Därför har en av de gamla fäderna sagt: ”Martyrernas blod är en säd.” Där en avlivas uppstår ett hundratal andra. Om denna underbara seger sjungs i flera psalmer; tex den nionde, den tionde och andra.

Liturgiska experiment – spåren leder till Berlin

Av Boris Sandberg

I april i år firade Tomasmässan i Agricolakyrkan i Helsingfors sina 30 år. En av dem som var med och tog initiativ till den var prosten Olli Valtonen. Vid jubileumsgudstjänsten predikade Valtonen. Som trosbekännelse använde han en formulering som han hade skrivit speciellt med tanke på tillfället och i nära anslutning till predikan. Predikan handlade om den

brytningstid som tron och religionen är i idag i den västerländska världen. Valtonen uppmanade folket att resa sig och bekänna "vårt gemensamma hopp och vår svaga förtröstan".

Valtonens trosbekännelse

"Jag tror på Gud, Skaparen, som älskar den värld och de människor som han har skapat. Och som vill sin skapelse allt gott i livet som i döden. Och på Jesus Kristus, Guds Son, som kom för att berätta om det. Och på den Helige Ande, som hjälper oss att röja en trädgård i ödemarken och att upprätta Guds rike också på jorden. Amen." (Fritt översatt).

Valtonen har haft en äkta strävan att med Tomasmässan nå de sekulariserade finländarna på ett språk som de förstår. Det var ju därför som Tomasmässan kom till. Den här trosbekännelsen var i linje med denna strävan. Valtonen förklarar, att av dagens finländare kan överlägset största delen inte förena sig i den bekännelse som används i gudstjänsten, den duger helt enkelt inte.

Det är alltså inte en fråga om att inte förstå, utan om att acceptera eller inte acceptera. Det är många som har reagerat negativt på den nya formuleringen. Som trosbekännelse tycker man, att den säger för litet och för obestämt. Men man kan undra om en sekulariserad människa förstår Valtonens formulering bättre än hon förstår den apostoliska trosbekännelsen. Ofta är det problematiska det som lämnas bort. Vad manne menas med: "som vill sin skapelse allt gott i livet som i döden"? Valtonen förklarar att han har svårt att tro på ett helvete på andra sidan graven. Helvetet finns idag t.ex. i Syrien, menar han. Med andra ord vill han, att man skall kunna förstå det så

att "alla kommer till himmelen", ett uttryck som en bok hade som titel för ett antal år sedan.

Valtonen gör en skarp skillnad mellan Gud och den kristna läran. Han säger att tron är en levande gemenskap med Gud, inte en levande gemenskap med dogmerna. Han räknar tydligen inte med att det är läran som uppenbarar vem Gud är.

"Och på Jesus Kristus, Guds Son, som kom för att berätta om det." Verkligen en mager bekännelse. Var blev försoningen på korset? Man får det intrycket att Jesus kom för att endast berätta att Gud vill sin skapelse allt gott i livet som i döden. Det är visserligen sant, men vad blir osagt med den här formuleringen? Att vi, visserligen med Andens hjälp, skulle uppätta Guds rike på jorden är också flummigt uttryckt.

Risken med att förenkla är att man urvattnar bekännelsen och gör den nästan intetsägande.

Trosbekännelsens funktion

”Jesus är Herre!” var de kristnas första trosbekännelse. Jesus hade dött och uppstått. Nyheten om hans uppståndelse spreds som en löpeld bland hans lärjungar: Jesus lever! Han har visat sig för oss. Jesus hade besekrat döden. Han var nu Herre över liv och död. Det är då man började begrunda vad det innebar. Jesus hade före sin död lovat lärjungarna att han skulle sända dem den helige Ande och de skulle bli hans vittnen från Jerusalem till världens ända (Apg. 1:8). Redan tidigare hade han sagt vad den helige Andes uppgift skulle vara. Han skulle lära dem allt och påminna dem om allt som Jesus hade sagt dem (Joh. 14:26). Sedan skulle de ge vidare som auktoriserade sändebud allt det som Anden hade undervisat och påmint om (Luk. 10:16).

Genom apostlarna växer den apostoliska trosbekännelsen fram. Man måste dels avskärma sig från sekter som inte hade den sanna läran som gnostikerna t.ex. och dels säga vad som förenar de kristna. Man började formulera vad det innebar att Jesus hade dött och uppstått. Det är då som läran om rättfärdiggörelsen formuleras. Med hela det kristna budskapet som apostlarna förvaldade formulerades den kristna tron och dess centrum blev, att genom tron på att Jesus dött för alla människors synder i deras ställe så var synden sonad. Den som litade på det hade tron. Urkyrkan såg det som nödvändigt att formulera vad den kristna tron gick ut på i kontrast till falska läror. Som kristen kunde man inte tro vad som helst. Trosbekännelserna användes bl.a. vid dop där den som skulle döpas bekände, att han trodde på det som han hade blivit undervisad i (kan jämföras med vår tids konfirmation).

Trosbekännelsen är levande på så sätt att den svarar på tidens frågor. När någon del av den kristna tron är i fara eller utsatt för attack borde den kristna kyrkan uttala sin tro tydligt och ta avstånd från det som är i strid med den apostoliska tron sådan den är uttryckt i Bibeln. I vår tid borde kyrkan tydligt säga att Bibeln är Guds ord och inte uttryck för församlingens erfarenheter av den kristna tron. Andra bekännelsepunkter är jungfrufödelsen, kvinnliga präster, utlevd homosexualitet som synd, abort är mord, utvecklingsläroarna i kontrast till skapelsetron, välsignelse av homosexuella och lesbiska parförhållanden, samboförhållanden etc.

I gudstjänsten borde man bibehålla de gamla formuleringarna för att bevara kontakten till urkyrkan. Utanför gudstjänsten kan tron bekännas som avståndstagande från det obibliska som är aktuellt i tiden samtidigt som man bekänner sig till vad Guds ord säger i de aktuella frågorna.

Trosbekännelsen har alltså en tvåfaldig funktion: att hålla samman dem som har samma tro och avgränsa sig från dem som tror annorlunda. Trosbekännelsen är inte bara ord utan orden får konkreta uttryck i handling, t.ex. vart man går och inte går. Här har t.ex. predikan en apologetisk funktion.

Inspirationens källa

Valtonen säger i en intervju att han har fått inspiration från Tyskland (*Kirkko ja kaupunki* 16.04.2018). Han säger att vissa av de lutherska kyrkorna i Tyskland har ett gudstjänstlaboratorium där man utvecklar ”vad som helst”. En del av dessa kyrkor har redan slutat använda trosbekännelsen. Den upplevs som så besvärlig för många. Själv har han inte talat för att man ska överge de gamla trosbekännelserna utan att man ska utveckla nya vid sidan om. Det här är ett typiskt förfarande i vår tid när man vill få något nytt och obibliskt accepterat. Har man båda kan man så småningom på ett lagligt sätt lämna bort det apostoliska i praktiken.

Nattvardsbönen och instiftelseorden

Redan 2016 använde Valtonen en nyskrivning av nattvarens instiftelseord. Då blev det inte lika kraftiga reaktioner: *”Den natt då Jesus dog, tog han ett bröd, tackade dig Fader och bad. Han gav det [sedan] till sina vänner och sade, här är bröd för vandringen. Ta av det och ät. Det här är min kropp, som ges för er. Detta är Kristi Kropp. Sedan tog han bägaren med vin och läste tacksägelsebönen. Han gav den till sina vänner och sade, här är dryck för vandringen, ta och dela det sinsemellan, denna bägare är mitt blod, det nya och eviga förbundet. Detta blod har utgjutits för er och för alla människor så att era synder skulle sonas. Alltid när ni dricker av det här är jag*

närvarande. Detta är Kristi blod. Stort är trons mysterium” (Fritt översatt från *Kotimaa* 31.05.2016).

I en Facebook-grupp diskuterade en grupp präster den här saken och många ansåg att man skulle hålla fast vid handbokens formulering av instiftelseorden, medan man kunde variera bönen som finns i anslutning till instiftelseorden.

Augsburgska bekännelsen

Ioch med förfallet i den katolska kyrkan blev det nödvändigt under reformationstiden att formulera en ny bekännelse. Hur gjorde man då? Man betonade det som man var överens om och förklarade det som man inte var överens om. Man vill visa att den reformatoriska tron är inget annat än den tro kyrkan alltid har bekänt.

Det som ledde till att det blev en splittring var inte det som man var överens om utan det som man inte var överens om. Strävan med den Augsburgska bekännelsen var ju att man skulle försöka uppnå enighet i kyrkan. I den meningen var den ekumenisk.

Liknande ekumeniska strävanden har man gjort också under senare tid, t.ex. den om *Rättfärdiggörelsen mellan den katolska kyrkan och de lutherska kyrkorna* (JDDJ). Missouri-synoden gjorde ett uttalande där man säger att dokumentet inte ger några signaler om att Rom skulle vara beredd att ändra på sina doktriner. I stället ger det en signal om att de lutherska kyrkorna är beredda att acceptera Roms formulering. JDDJ undviker att definiera begrepp som nåd, tro, synd etc. Hade man försökt göra det skulle det ha visat sig att man var långt ifrån varandra. Det försöket resulterade i att man blev överens om själva ordalydelsen men i sak skilde det ändå.

Bekännelsen lever

På samma sätt som det blev nödvändigt för reformatörerna att formulera en bekännelse utifrån det teologiska läget under reformationen, är det behov av en aktuell bekännelse i vår tid. De tidlösa sanningarna behöver åter bekräftas, samtidigt som den kristna kyrkan uttalar sin bekännelse i frågor som ifrågasätter den kristna tron i vår tid.

* * *

Missionsstiftet medlem i ILC

Av Otto Granlund

Kristenheten på 2000-talet är på många sätt splittrad. I Norden har vi fått erfara hur förkunnelsen gradvis fjärrmat sig från Guds ord, som är och ska vara grunden för all förkunnelse. Mitt i den kamp man har att kämpa är det lätt hänt att man glömmer det faktum att vi faktiskt har trosbröder och -systrar också runt om i världen – syskon som likaså vill bevara och framför allt leva av Guds ord.

Evangelisk-lutherska missionsstiftet i Finland har som sin målsättning att bygga lutherska församlingar i vårt land. Samtidigt vill man dock också knyta och upprätthålla kontakten till lutheraner i andra länder. År 2015 ingicks ett avtal om kyrkogemenskap med *Missionsprovinsen i Sverige* och *Det evangelisk-lutherske stift i Norge* (detta behandlas närmare i Lutherläsaren nr. 77). Målsättningen var redan då att dessa tre kyrkor tillsammans skulle ansöka om medlemskap i *International Lutheran Council* (ILC), som är en samarbetsorganisation för konfessionellt lutherska kyrkor.

Representanter för ILC:s medlemskyrkor samlades till världskonferens i Antwerpen i september i år. Vid mötet godkändes bland annat Missionsstiftet och de två andra nordiska systerkyrkorna som medlemmar. Bland de nya medlemmarna kan också nämnas den lutherska kyrkan på Madagaskar, som med sina fyra miljoner medlemmar samtidigt är den till medlemstalet största kyrkan inom ILC.

På ledarplats i Missionsstiftets tidning *Helgedomens Lampa* (5/2018) beskriver stiftsdekan **Juhana Pohjola** medlemskapet i ILC som ett viktigt steg för Missionsstiftet. Han framhåller det faktum att ILC:s medlemskyrkor lever under mycket olika slags omständigheter. Kyrkorna i norr krymper i storlek, medan de förhållandevis unga kyrkorna på södra halvklotet växer. Det som dock väcker dessa sinsemellan väldigt olika kyrkors intresse för ILC är det faktum att evangeliet om Kristus står i centrum, och att ILC också i övrigt binder sig till Guds ord. Till exempel i de tvistefrågor som varit aktuella här i Norden (såsom äktenskapet, ämbetssynen och hållningen till abort och eutanasi) intar ILC en bibeltrogen linje.

En av målsättningarna för ILC är att styrka kontakten och sammanhållningen mellan konfessionellt lutherska kyrkor, så att de också kan stöda varandra i de utmaningar som kyrkorna möter. Genom ILC kan kyrkorna också stöda varandra i det gemensamma missionsuppdraget och på den teologiska utbildningens område.⁶

⁶ **Källor:** *Juhana Pohjola*, "Osaksi maailmanlaajaa luterilaista perhettä", *Helgedomens Lampa* 5/2018.

*Martin Luther i Spis och föda,
Julveckan,
Annandag jul, s. 80-81 (1978)*

Ett barn blir oss fött, en son blir oss given - Jes. 9:6.

Idenna text bör det lilla ordet *oss* noga märkas. Allt hänger på det. Alla andra barn föds för sig själva och åt sina föräldrar. Bara detta barn sägs vara *oss fött, oss, oss* heter det, och barnet tillhör *oss* alla. För sin egen skull hade Han alls inte behövt födas. Allt vad Han från sin födelse och allt sedan som människa är, har och gör, det är alltså vårt. Vi har av detta en fördel: Han skall vara vår välfärd och fördel. Men detta ord *oss* fordrar en fast tro. Om Han än var tusen och åter tusen gånger född men ändå inte född åt *oss*, och blivit vår egen, så hade vi inte blivit hjälpta därmed. Vad hjälper det *oss*, att så många människor blivit födda och dagligen födas allt ifrån världens begynnelse?

Se nu på själva orden, vad detta barnet är för en person. Först är det ett fött barn, dvs. sådant det föds av en kvinna. Därmed är bevisat, att Kristus är en verklig, naturlig människa men född utan synd och däri olik andra. Ty liksom denna text bevisar, att Han är en verklig, naturlig människa, så bevisar de föregående orden, att Han är född utan all synd, då Jesaja säger, att Han **bryter sönder oket, gisslet och plågarnas stav** (v. 4), dvs. synden, döden och lagen. Ty det rimmar sig inte, att den som sönderbryter och underkuvar synden skulle själv vara född i synd. I så fall skulle han fastmer själv blivit sönderbruten och underkuvad av synden, såsom det är med alla andra människor som föds. Så ser vi då att detta barn är en naturlig men oskyldig, helig människa, och att allt vad Han är, har, gör och förmår är vårt. Ty att Han är helig och oskyldig, det måste vara vårt eftersom Han är född åt *oss*. Därför är Hans helighet och oskuld vår, såsom hade vi den själva och vi smyckar och klär *oss* däri inför Gud såsom i vår egen prydnad som är *oss* skänkt, såvitt vi annars tror att det är sant. Alltså är vi heliga och oskyldiga i detta barnets helighet och oskuld.

För det andra är Han Sonen som blir oss given. Här säger profeten inte: Sonen är oss född, utan han säger ”**given**”. Och Son kallar han Honom för att därmed bevisa, att Kristus i sin natur också är sann Gud. Det måste ju vara en annan son än alla andra människors söner är, då Han skall uträtta sådant som ovan är sagt. Om än alla söner blev våra egna, så kunde det dock inte hjälpa oss eftersom ingen finns som inte krossas av synden, döden och lagen. Skall nu Denne sönderbryta synden, döden och lagen, så måste Han i sig äga gudomlig kraft, i synnerhet som Han skall göra detta inte åt sig själv utan för oss och är **oss given**. Ty att hjälpa andra människor ifrån synden, döden och lagen, det är allt Guds makt och välde. Är Han nu Son och Gud, så har Han allt i sina händer och måste vara jämlik Gud, men denna gudom är inte född **åt oss**, ty Han har inte fått den för vår skull. För sin egen del har Han den av Fadern från evighet, men den är oss given, att den skall vara också vår. Men är den vår, vad är det då som inte är vårt? Såsom Paulus säger: **hur skulle han kunna annat än att också skänka oss allt med honom** (Rom. 8:32).

Här har vi nu det, att Kristus verkligen är sann Gud och sann människa, född av en jungfru. Men allt **det som är fött av kött, det är kött**. Skulle Han nu tillintetgöra syndens och dödens makt, så fick Han inte vara född av kött och blod, och dock måste Han vara en verklig, naturlig människa, född av en kvinna, såsom Jesaja här säger: **Ett barn blir oss fött**.

Här måste alltså den medelvägen utfinnas, att Han å ena sidan skulle födas av kvinna och dock inte av kött. Det gick så till att Han måste födas av sin moder, inte i kraft av kött utan av den Helige Andes kraft, såsom vi bekänner i trosartikeln: **Avlad av den Helige Ande, född av jungfru Maria**. På så sätt kunde det ske, att Han var människa utan synd och herre över synden, och det var tillbörligt, att det skulle vara så, då det inte kunde vara möjligt, att Guds Son vore under synden. Annars hade Gud själv blivit syndare och behövt en förlossare liksom vi.

Avsändare:

Lutherläsaren
Kristian Norrback
Ginstigen 171,
66100 Malax,
Finland

REDAKTÖR: Markus Engström, Tjärhovsvägen 34, c 3, 64100 Kristinestad, Finland. Tel. +358(0)50-358 97 97.

E-post: mkeengstrom@gmail.com.

ANSVARIG UTGIVARE: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 57 04.

E-post: kijana@mbnet.fi.

REDAKTIONELLA MEDARBETARE: Tord Carlström (Sannäs), Jan-Erik Back (Korsholm), Thor Hemming (Malax), Lars Lövdahl (Vasa) och Tom Lövdahl (Lappfjärd).

LUTHERLÄSARENS WEBBADRESS:

www.lutherlasaren.net

NYA PRENUMERATIONER OCH AVBESTÄLLNINGAR:

Sänds till ansvarig utgivare: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 57 04.

E-post: kijana@mbnet.fi.

LUTHERLÄSARENS BANKKONTO är Nordea, Kristinestad, Finland.

IBAN: Flo8 2026 1800 0072 90.

BIC: NDEAFIHH

LUTHERLÄSARENS BOKLÅDA, KONTAKTUPPGIFTER:

Bror-Erik Wikström,

Bölevägen 124, 64240 Böle, Finland. Tel. +358(0)6-225 8144.

Närpes Sparbank, IBAN: Flo6 4963 1020 0234 74

BIC: ITELFIHH